

Redaccio: 23, rue Ecole de Droit, MONTPELLIER
Administracio: 30, rue des 3-Journées, PERPIGNAN
Tresoreria: SANTIAGO VILA 23, rue Ecole de Droit, PERPIGNAN (P.O.)

PORTANTVEU d'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA adherida a SOLIDARITAT CATALANA

2ª EPOCA - N° 54 - 19 de SETEMBRE del 1946

Fundador: Lluís COMPANYS

Director: Emili VIGO

PREU: 5 francs

EDITORIAL

No podem oblidar!

Es altament alligonador seguir el procés del fracàs de Franco en la seva acció contra Catalunya. Al punt on han arribat les coses s'imposa... per breu i esquemàtic que siguin... el comentari i la constatació.

En el moment de les vaques grasses sola l'eufòria del seu triomf i del dels pobles que el possibilitaren, l'ofensiva contra Catalunya fou d'una violència il·limitada. Tot el que, de prop o de lluny, tenia un regust català fou bandejat sistemàticament. No parlem de l'acció desenvolupada contra la nostra llengua i les nostres institucions...

Enganyosa il·lusió! No eren les disposicions del Caudillo; ni les notes de governadors pedants, estúpids i lladres... que aquestes són les característiques més acusades dels servidors del franquisme... ni la invasió forastera; ni el zel dels escassos botiflers amb ànima de lacai, les que podien anular la personalitat de Catalunya.

Avui el falangisme voldria reconciliar-se amb el poble de Catalunya. Ja no solament es deixen ballar sardanes i es fomenten els festivals folklòrics de tota mena. Es toleraria que les nostres institucions culturals tornessin a funcionar...

El fet, però, val la pena d'ésser constatat. Primerament, perquè constitueix la confessió més esclatant del fracàs del franquisme en la seva política envers Catalunya. Valgués o no han hagut de reconèixer que Catalunya és indomptable... que res ni ningú podrà desvirtuar la seva personalitat.

LLETRE D'ANDORRA

per Humbert TORRES

Fa a una vora de dos mesos que passejo els meus ois per aquesta felip i catalaníssima terra. Hi he vingut a fer salut per consell del metge que prou em convenia. Quan, per a entrar-hi, venint de La Tour-de-Garol, heu passat la soietat desolada del port d'Envalira...

Des d'ací on som no és té idea de l'al al cor on que es viu. Cal pensar que les comptades persones amb cert passat polític que allí resten tenen estretament vigilats els seus passos, i en un població com Lleida, i encara més en les menys importants, no seria possible que es reunissin sis persones, encara que fos als afores...

Segons totes les referències, seria difícil de muntar una més perfecta màquina de corrupció que la que el franquisme ha implantat, i el propi Franco, en un discurs pronunciat a Torrelavega...

Era, per a mi, una preocupació principal, la de saber fins a quin punt l'obra de desnationalització portada a cap per la situació que ara hi ha, havia fet estralls, especialment entre la joventut catalana. Vuit anys de treballar, sense contrapartida i amb l'ànima de les noves generacions, és temps suficient, sembla per a que s'hi conegui. Pel que els meus informadors m'han dit, respiro aplegat. El mal és epidèmic i creuen ells, si una situació de relativa llibertat substancial a Franco, com és de suposar que així sigui, serà cosa fàcil de remedar-ho.

Fa pocs dies, en un gran teatre, una companyia catalana donà «Terra Baixa», i fou un espectacle comanador de veure la gentada que hi acudí i d'abrandament del públic, especialment dels joves. No fa gaire es celebrà a Lleida un festival esportiu i com que pocs dies abans hi havia hagut un accident en una cursa de moto, que costà la vida a dos dels participants, un dels joves de la comissió organitzadora de la festa demana, en català, que els presents s'adossin, es descobressin i guardessin un minut de silenci en memòria dels que moriren.

Finestra de Buenos Aires

LA POLITICA DE L'AJUT AL REFUGIAT

per Francesc MADRID

N. D. L. R. — Amb aquesta crònica de Francesc Madrid comencem avui la publicació d'articles que ens seran transmes per destacats vells col·laboradors de LA HUMANITAT residents en terres d'Amèrica. Els nostres llegidors segurament ens sabran grat d'acostar-los a les preocupacions i als punts de vista que sostenen els catalans d'Amèrica encara que a vegades puguin diferir dels seus.

Siguin les meves primeres paraules una salutació cordial. Després de tants anys de separació ens tornem a retrobar, amics de LA HUMANITAT. I tots sabem, ara, deixeu-me rectificar, s'ha guabre sabem a qui és qui i qui ha fet en aquests terribles dies anys davant les responsabilitats polítiques i la pròpia estimació. I subratlle el doble perquè es béu cert que l'honre entença mes d'una vegada a la mateixa para: Sorlament no han estat nòsts els que canviaren el llinament dels temps victoriosos per la traïció. A quells que ho feren, ben castigats estan. Adhuc llur crueltat present — el manament d'una política de persecució — no és res més que l'expressió d'instina iudicial. Es senten en culpa bies que mantenen l'odi perquè no inen pit per a empendre seles contra ells mateixos — anulant-se, suicidant-se — i prenent.

Però hi ha un altre tipus de català, especialment a Amèrica, que encara s'hi baguarse per ambients que fins ara no s'atrevia a freqüentar. Es tracta del català arpenit. En els diferents moviments de germanor nacional, s'organitzaren aquells que, amb la història extraordinària de l'home mal informat barrejat el desinterès catalanista present amb el record de les trencadures dels mesos de l'últim i aquest de 1938.

Quina victòria aliada, alià com acé fé, oregué que tot s'ensorraria, però la política, no de Bevin sol sino dels laboristes, ho ha malograt tot. Les reaccions produïdes han estat lògiques. Amb tots aells no estan tranquils i temen una proxima fi de l'actual orgia. Despenen follament el diner que malguanyen, es fan cases, compran joies, moltes i tot el que té un valor intrínsec, car temen que un dia, qualsevol els seus bitllets, no valdran res. Els nostres, amb el seu idealisme impertèrrit, malgrat el, gressos i repetit desengany, confien en que el món liberal i democràtic acabara per imposar a Espanya un clima de llibertats humanes que la faci habitable, base d'un ulterior recobrament.

Beziers a Pau Casals

Diuenge passat, dia 15 de setembre, la ciutat de Beziers nomenà ciutadà d'honor d'aquesta gran ciutat llenguadociana, al nostre il·lustre Mestre Pau Casals. A l'ajuntament de la vila tingué lloc la cerimònia que assolí una gran brillantor.

A la tarda, ultra un gran ballada de sardanes, hi hagué un festival folklòric en el qual prengueren part la Cobla «Catalunya» i la Coral «Deodat de Severac» i l'Esbart de

POSICIONS

Un llibre de Joan PEIRO

El dia 26 de gener del 1939 havia d'aparèixer, a Barcelona, un llibre de Joan Peiro titulat «Problemas y cintarazos». L'entrada dels feixistes ho impedi. Fou destruïda tota l'edició menys dos exemplars, i encara un d'aquests també ho fou quan el malaurat autor caigué en mans de la Gestapo.

Problemas económicos. — Hem d'advertir que Peiro escrivia el seu llibre confiat en la victòria republicana i, per tant, la seva preocupació era indicar el camí per al període de pau i de reconstrucció. Es mostra partidari de la nacionalització de les grans indústries i neçara que no sigui un postulat revolucionari — i ho fa amb vistes a la reconstrucció — perquè la nacionalització facilita una ordenació industrial incompatible amb el sistema capitalista.

Peiro escriu que «a la llum de l'experiència, el concepte clàssic de la nacionalització ha fracassat en els seus primers balbuècs». Les raons són de tipus espiritual i psicològic sobre els quals graven grans cicles històrics que omplen varis segles... que han estat el gran artífex que ha modelat les virtuts o els defectes racials del poble lberic, individualista per temperament i per convicció abraçat a la llibertat.

A Catalunya

per Ventura GASSOL

(Per haver arribat amb retard, no ens fou possible inserir Ventura Gassol ens envià a l'ocasió de l'Onze de setembre. Ho fem avui, segurs que els nostres lectors ens en sabran grat.)

En la nostra passada edició aquests tres sonets inèdits que fem avui, segurs que els nostres lectors ens en sabran grat.)

I Canto por tu, la Catalunya-Mare, del fons d'aquesta sordida preso. Com més sordida és ella, tu, més clara i d'una llum i d'una pal·lidor que només té la rosa de la galta del vesperes, al bes del vent més lleu, i la claror de l'estrella més alta que ja tremola de l'alé de Déu.

II I, si miro a través d'aquesta reixa que així empresona per a mi i esqueixa la seda del cel blau que hi lluu, sento que el canten encara a la gloria, amb tremolors de palmes de victòria, els que, en vida, saberem creure en tu.

III Canto per tu, la Catalunya-Esposa, del fons d'aquesta fètida preso. Com més fètida és ella, més desclòs brunz la Rosa dels Vents i amb quina olor i Pel bon parreig de fruita assoleiada i aquest barreig de frescors que avui duu de cellers i de terra assaonada, sento que sols em pot venir de tu,

Per causes alienes a la nostra voluntat, no inserim avui les «CONVERSES FILOLOGIQUES» del Mestre POMPEU FABRA.

Ens n'excusem, i a partir de la propera edició reprendrem la seva publicació.

I — o foll deliqui dels sentits! — l'aspiro i ja no sé si penso o si deliro, si és una olor terrena o celestial,

si és una onada de sentors que puja o si plou amb la llum, com una puja de nards i tarongina nupcial.

II Canto per tu, la Catalunya-Filla, del fons d'aquesta eixorca i vil preso. Com més eixorca és ella, millor hi brilla aquest perfil que veig contra-claror:

la Santa-Faç d'aquesta Morta-Viva que tants anys ha jo porto dintre meu i que voldria infantar rediviva, transfigurada als ulls del mateix Déu.

III Com més cedeix el cos que l'empresona, més s'asserena sota la corona d'arç i d'espiques, lívid, el seu front, més se li torna a tenyir la má balba, més li somriu a flor de llavi l'alba que ha de tornar l'antic somriure al mon.

Preso d'Aix-en-Provence, 1941.